

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput V. De Angelorum numero ac multitudine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83642](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83642)

physicum, nisi forte sit infinita; & per consequens in plura individua scindi potest, ac dividi.

9. Objectio 3. Tertiam adhuc rationem addunt: Conveniens aptumque fuit plurium rerum spiritualium *species* condi, quemadmodum consentanea ac decens fuit productio plurium rerum corporearum.

10. Solutio. Resp. dari quidem plures spirituales substantias, quæ *specie* differunt: datur enim Deus, id est substantia intelligens, & simpliciter infinita: datur Angelus, sive substantia intelligens & completa; & datur anima rationalis, quæ est substantia intelligens, & forma corporis. In Angelis autem plures *species* minime convenire videntur, quando-

quidem curnam fuerunt creati? Ad latitudinem Conditoris sui, ad præsidium orbis terrarum, ad ministeria obeunda; quæ omnia solam postulant differentiam ordinis, ac dignitatis. Econtra plures rerum corporearum *species* homini, cuius gratia conditæ sunt, necessariae esse videbantur. Sed in his, quæ à Dei pendunt arbitrio, id consentaneum, & decorum est existimandum, quod ei placuit, non quod in animo versatur humano. Denique si rerum spiritualium, & corporearum idonea sit comparatio; erit in Angelis non solum differentia essentialis, verum etiam *numerica*, quum utraque inter corporales naturas intersit.

CAPUT V.

De Angelorum numero ac multitudine.

SUMMARIUM.

1. Status quæstionis.

2. 3. & 4. Probatur, numerum Angelorum

non esse hominum multitudine ampliorem, sed reponendum inter res incertas.

1. Quis numerus & multitudo Angelorum.

PRINCIPIO tanquam certum tenendum est Angelos esse in aliquo magno numero, quamquam Rab. Moyses tot esse credidit, quot sunt cœlestia corpora, quæ ab ipsis moventur. Verum refellitur hæc sententia ex Danielis VII. 10. & Apocalyp. v. 11. ubi legitur: *Et erat numerus eorum milliamillium*; id est, maxima, & propedum infinita multitudo; ut affirmant Cyrillus Orat. XII. Dionys. de Cœlesti Hierarch. cap. XIV. & Hom. 2. de Incomprehensibili Jo. Chrysostomus. Neque contrarium evincit, quod Raphael Angelus ait Tobie XII. 15. *Ego enim sum Raphael Angelus, unus ex septem, qui adsunt ante Deum*: unde consequi videtur Angelos non esse nisi numero septem. Nam septem sunt veluti Principes cæterorum, & sublimiori gradu throno proximi divinitatis, cum ii dicantur thronis regum adstare, qui intimæ sunt admissionis. Quare primores Angelos septem commemorat etiam Joannes in Apocalypsi cit. cap. v. n. 6. *Qui sunt septem spiritus Dei missi in omnem terram*: at ne quis credat hoc parvo numero spirituales substantias finiri, additur infra num. 11. *Et vidi, & audivi vocem Angelorum multorum in circuitu Throni*. Cum itaque magna sit multitudo Angelorum; inquirendum est, an eorum numerus hominum universorum summam excedat. Atque non tantum homines, sed etiam singulas res

R. P. Berti Theol. Tom. II.

corporeas ab Angelorum multitudine superari docet q. L. art. 3. beatus Thomas: *Quia, inquit, quanto aliqua sunt magis perfecta, tanto in majori excessu sunt creata à Deo*. Verum hæc ratio admodum lubrica est, & incerta; tum quia rerum creaturarum numerus à sola Dei voluntate dependet; tum etiam, quia hoc posito fundamento propagandi forent homines supra numerum lapidum, & arenarum. Aptius ergo inter Angelos, hominesque instituemus comparisonem.

PROPOSITIO: Videtur numerum Angelorum non esse hominum multitudine ampliorem, sed incerta res est, neque debet temere definiri.

Habet theorema partes duas: quarum prima ostenditur ex cap. xx. Lucæ v. 36. ubi de Filiis resurrectionis, id est prædestinatis ad gloriam legitur: *Aequales enim angelis sunt*. Quæ verba de immortalitatis quidem donò, & cœlesti beatitudine accipienda sunt, sed etiam parem Angelorum Sanctorum, beatorumque hominum numerum insinuare videntur. Nam S. P. Augustinus capite Enchiridii xxix. ita hunc locum interpretatur: *Hoc enim promissum est resurgentibus Sanctis, quando erunt æquales Angelis Dei. Ita superna Jerusalem mater nostra, civitas Dei nullo civium suorum numerositate fraudabitur, aut uberiore etiam copia fortasse regnabit*. Tradit consimilia lib. xxii. de Civit. Dei

2. Propositio incerta est multitudo Angelorum.

Probatur non plures esse Angelos quam homines.

Y 2

Dei cap. 1. scribens. *Tantum populum per gratiam suam collegit, ut inde suppleat & instauret partem, quæ lapsa est Angelorum.* Futurum autem in gloria æqualem numerum hominum Angelorumque tradunt alii Patres, præsertim Gregorius Hom. xxxiv. in Evangelia: nec repugnat ratio, cum prædestinatio post Adæ lapsum sit Dei beneplacitum eligens homines ad instaurandum numerum supernorum civium, unde Angeli apostatæ ceciderunt; quod etiam Anselmus docet in lib. Cur Deus homo cap. 18. & Isidorus de summo bono cap. 52. Quot vero Angeli lapsi sint, incertum quidem est, sed tamen minores fuisse stantibus videtur sequi ex versu 4. capitis xii. Apocalypseos: *Et cauda ejus trahabat tertiam partem stellarum.* Hæc enim verba licet de eximiiis viris proferantur, qui in extrema persecutione ad ambitum terrenæ gloriæ inhiabunt, alludunt tamen, ut cum Victorino docent Interpretes, ad superborum Angelorum ruinam: qui non arithmetice, sed proportionem quadam pars stellarum tertia appellantur. Ergo si Angeli comparentur cum hominibus, qui ab Adam ad finem usque mundi futuri sunt, erunt numero pauciores: Nam homines prædestinati aut æquant, aut excedunt numerum Angelorum Sanctorum, aut saltem neque tertia, neque magna pars omnium plane hominum dici possunt: & homines reprobi qui supergrediuntur multitudinem electorum, superare debent multitudinem dæmonum, quoniam hi pauciores sunt Angelis sanctis, sunt tamen tertia, sive magna pars Angelorum.

3. Argumen-
tum Vasque-
si cum solu-
tione.

Huic argumento respondet Vasquesius, etiamsi certum sit sedes Angelorum supplendas esse ex hominibus, incertum tamen esse, an tot homines in eas sint asciscendi, quot Angeli ceciderunt. At hæc responsio refellitur, quoniam nisi tot saltem homines salvi fierent, superna Hierusalem civium suorum numero defraudaretur: quare

nisi homines salvandi sint plures, æquibunt proculdubio Angelos perditionis. Reponit Cornelius à Lapide in cap. xii. Apocalypsis, tertiam partem dici pro magno numero. Ita est; sed magnus numerus, qui sit plusquam dimidia totius summæ pars, nequit per auxesin appellari pars tertia; alioqui non accretionis figura erit, sed diminutionis: unde fateor tertiam stellarum partem designare numerum indefinitæ multitudinis; sed nego hanc indefinitam multitudinem, quæ dicitur pars tertia, cætarum stellarum, id est, beatorum Angelorum numerum superare. Estius denique ait Angelos in Scripturis numerari quadam *emphasi*, quæ nullibi tribuitur hominibus, ut quando apud lxx. censentur Danielis vii. 10. Angelorum *μυριάς μυριάδες, decies millies centena millium.* Verum fallitur, nam Genes. xxi. 17. soli filii Abraham æquiparantur arenæ, quæ est in littore maris, & homines prædestinati cap. vii. Apoc. 9. dicuntur *turba magna, quam dinumerare nemo potest.* Pauci autem homines appellantur aliquando, propterea quod non omnes simul vivunt, sed procreantur quotidie permulti, permultique in pulverem suum revertuntur. Hactenus probabiles conjecturæ.

Altera enim pars propositionis, videlicet, quod non possit de hac recertum proferri iudicium, probatur ex Dionysio, sive Auctore librorum de Divin. Nom. & Cæl. Hierarch. cap. 14. & Dionysio Carthusiano Comment. in hunc locum, Aenea quoque Gazæo in Theophrasto, & Thoma Aquinate citata quæst. 1. qui omnes defendunt exercitum supernarum mentium excedere omnium rerum corporarum multitudinem. Quamquam S. Thomas explicatur à Cajetano de numero *specierum*, non individuorum materialium; quem numerum forte singuli homines superabunt. At quidquid dixeris, neque certa ratione probari potest, neque apertissime refutari.

4. Probatur in-
certitudo.

CAPUT VI.

Quo tempore, & loco à Deo Angeli producti sint?

SUMMARIUM.

1. Status questionis.

2. 3. & 4. Probatur, probabilius Angelos una cum rebus corporeis fuisse creatos.

5. Ostenditur, hanc sententiam minimè pertinere ad fidem.

6. 7. 8. Propugnatur, neque ad fidem spectare sententiam, quæ asserit Angelos fuisse in Empyreo creatos.

à num. 9. usque ad 15. Eliduntur contraria argumenta.

SPIRI-